TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2009. gada 16. jūlijā *

Lieta C-168/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 68. un 234. pantam, ko *Cour de cassation* (Francija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 16. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 21. aprīlī, tiesvedībā

Laszlo Hadadi (Hadady)

pret

Csilla Marta Mesko*, laulātā *Hadadi (Hadady).

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] (referents), J. Klučka [*J. Klučka*], P. Linda [*P. Lindh*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

* Tiesvedības valoda — franču.

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre M. Fereira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 5. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Hadadi [*Hadadi* (*Hadady*)] vārdā — K. Ruvjērs [*C. Rouvière*], *avocat*,

— Meško [*Mesko*] vārdā — A. Lions-Kāns [*A. Lyon-Caen*]

— Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. de Bergues*], kā arī A. L. Dirēna [A.*-L. During*] un B. Bopēra-Manoka [*B. Beaupère-Manokha*] pārstāvji,

— Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,

— Vācijas valdības vārdā — K. Mellers [*J. Möller*], pārstāvis,

— Ungārijas valdības vārdā — K. Sijārto [*K. Szíjjártó*] un M. Kuruca [*M. Kurucz*], pārstāves,

— Polijas valdības vārdā — M. Dovgelevičs [*M. Dowgielewicz*], pārstāvis,

— Slovākijas valdības vārdā — J. Čorba [*J. Čorba*], pārstāvis,

— Somijas valdības vārdā — A. Gimareša-Purokoski [*A. Guimaraes-Purokoski*], pārstāve,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. Džoriss [*V. Joris*] un S. Sāstamoinens [*S. Saastamoinen*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 12. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums ir iesniegts, lai saņemtu prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt 3. panta 1. punktu Padomes 2003. gada 27. novembra Regulā (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.).

2 Šis lūgums tika iesniegts prāvā starp Hadadi un Meško par *tribunal de Pest* [Peštas tiesas] (Ungārija) tiesas nolēmuma par viņu laulības šķiršanu atzīšanu Francijas tiesā.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

Regula Nr. 1347/2000

3 Saskaņā ar Padomes 2000. gada 29. maija Regulas (EK) Nr. 1347/2000 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par abu laulāto vecāku atbildību par bērniem (OV L 160, 19. lpp.) preambulas ceturto un divpadsmito apsvērumu:

"(4) Atšķirības dažos valstu noteikumos, kas regulē jurisdikciju un izpildi, kavē personu brīvu pārvietošanos un stabilu iekšējā tirgus darbību. Tādējādi ir pamats ieviest noteikumus, kas vienādo noteikumus par jurisdikcijas normu kolīziju laulību lietās un vecāku atbildības lietās tā, lai vienkāršotu formalitātes ātrai un automātiskai spriedumu atzīšanai un izpildei.

[..]

(12) Regulā paredzētais jurisdikcijas pamats balstās uz noteikumu, ka ir jābūt reālai saitei starp attiecīgo personu un jurisdikcijas dalībvalsti; [..].”

4 Regulas Nr. 1347/2000 2. pants, kurā paredzēti vispārīgie noteikumi par jurisdikciju laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas un laulības atzīšanas par neesošu lietās, tika aizstāts ar Regulas Nr. 2201/2003 3. pantu, un šie abi panti ir formulēti identiski.

Regula Nr. 2201/2003

5 Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 pirmo un astoto apsvērumu:

“(1) Eiropas Kopiena ir noteikusi sev mērķi izveidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā tiek nodrošināta personu brīva pārvietošanās. Tālab Kopienai, cita starpā, ir jāveic pareizai iekšējā tirgus darbībai vajadzīgie pasākumi attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību civillietās.

[..]

(8) Attiecībā uz spriedumiem par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu šī regula jāpiemēro tikai attiecībā uz laulības šķiršanu un

nav jāattiecina uz tādiem jautājumiem kā laulības šķiršanas pamatojums, laulāto mantas piederība vai jebkuriem citiem saistītiem pasākumiem."

6 Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 1. punkta a) apakšpunktu šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu.

7 Minētās regulas 3. panta ar nosaukumu "Vispārējā piekritība" 1. punktā ir noteikts:

"Lietas, kas saistītas ar laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu, piekrīt tās dalībvalsts tiesām:

a) kuras teritorijā atrodas:

— laulāto pastāvīgā dzīvesvieta, vai

— laulāto pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem arvien tur dzīvo, vai

— atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta, vai

— laulāto kopīga pieteikuma gadījumā, viena vai otra laulātā pastāvīgā dzīvesvieta, vai

— prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņš tur pastāvīgi dzīvojis vismaz gadu tieši pirms prasības iesniegšanas, vai

— prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņš tur pastāvīgi dzīvojis vismaz sešus mēnešus tieši pirms prasības iesniegšanas un tam ir šīs dalībvalsts piederība vai, Apvienotās Karalistes vai Īrijas gadījumā, "domicils" šajā dalībvalstī;

b) kuras valsts piederība ir abiem laulātajiem, vai, Apvienotās Karalistes un Īrijas gadījumā, kurā ir abu laulāto "domicils"."

8 Šīs pašas regulas 6. pantā ar nosaukumu "Šīs regulas 3., 4. un 5. pantā noteiktās piekritības ekskluzīvums" ir noteikts:

"Laulāto:

a) kura pastāvīgā dzīvesvieta ir kādas dalībvalsts teritorijā; vai

b) kuram ir kādas dalībvalsts piederība vai, Apvienotās Karalistes un Īrijas gadījumā, "domicils" kādas šīs dalībvalsts teritorijā,

drīkst iesūdzēt tiesā citā dalībvalstī tikai saskaņā ar 3., 4. un 5. pantu."

9 Regulas Nr. 2201/2003 16. pantā ar nosaukumu "Prasības iesniegšana tiesā" ir paredzēts:

"1. Uzskata, ka tiesā ir iesniegta prasība:

a) brīdī, kad dokuments, uz kura pamata ierosināta lieta, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts tiesā, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai dokumentu nosūtītu atbildētājam;

vai

b) ja dokuments ir jānosūta pirms iesniegšanas tiesā, brīdī, kad to saņem iestāde, kas ir atbildīga par nosūtīšanu, ar nosacījumu, ka prasītājs turpmāk ir veicis visus pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai dokumentu iesniegtu tiesā."

10 Minētās regulas 19. pantā ir noteikts:

"1. Ja dažādu dalībvalstu tiesās starp tām pašām pusēm tiek iesniegtas prasības par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, pēc savas iniciatīvas jāaptur tiesvedība, līdz tiek noteikta tās tiesas piekritība, kurā pirmajā iesniegta prasība.

[..]

3. Ja tiek noteikta tās tiesas piekritība, kurā pirmajā iesniegta prasība, tiesai, kurā prasība iesniegta kā otrajā, jāatsakās no piekritības par labu pirmajai.

Tādā gadījumā persona, kura iesniegusi attiecīgo prasību otrajā tiesā, drīkst šo prasību iesniegt pirmajā tiesā."

11 Saskaņā ar šīs pašas regulas 21. panta ar nosaukumu "Sprieduma atzīšana" 1. un 4. punktu:

"1. Dalībvalstī pasludināts spriedums pārējās dalībvalstīs atzīstams bez kādas īpašas procedūras.

[..]

4. Ja kāda sprieduma atzīšanu izvirza kā iepriekš izlemjamu jautājumu kādas dalībvalsts tiesā, tiesa drīkst izlemt šo jautājumu.”

12 Regulas Nr. 2201/2003 24. pantā ar nosaukumu “Aizliegums apstrīdēt izcelsmes tiesas piekritību” ir paredzēts:

“Izcelsmes dalībvalsts tiesas piekritību nedrīkst apstrīdēt. Atsauce uz sabiedrisko kārtību, kas minēta 22. panta a) punktā un 23. punkta a) punktā, nav attiecināma uz noteikumiem par piekritību, kas izklāstīti 3. līdz 14. pantā.”

13 Regulas Nr. 2201/2003 VI nodaļas ar nosaukumu “Pārejas noteikumi” 64. panta 1. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Šīs regulas noteikumus piemēro tikai uzsāktiem tiesas procesiem, dokumentiem, kas oficiāli sastādīti vai reģistrēti kā publiski akti, un nolīgumiem, kas noslēgti starp pusēm pēc piemērošanas dienas saskaņā ar 72. pantu.

[..]

4. Spriedumi, kas pirms šīs regulas piemērošanas dienas, bet pēc Regulas [..] Nr. 1347/2000 stāšanās spēkā taisīti lietās, kuras uzsāktas pirms dienas, kad spēkā stājusies Regula [..] Nr. 1347/2000, atzīst un izpilda saskaņā ar šīs regulas III nodaļas noteikumiem, ja tie attiecas uz laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu vai abu laulāto vecāku atbildību par bērniem laulības lietās un ja piekritības pamatā ir noteikumi, kas saskan ar tiem, kuri paredzēti šīs regulas II nodaļā vai Regulā

[..] Nr. 1347/2000, vai konvencijā, kas noslēgta starp izcelsmes dalībvalsti un dalībvalsti, kurā atzīšana vai izpilde tiek prasīta, un bijusi spēkā tiesvedības sākšanas brīdī."

14 Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 72. pantu šī regula stājās spēkā 2004. gada 1. augustā un to piemēro no 2005. gada 1. marta, izņemot 67.–70. pantu, kas neietekmē pamata tiesvedību.

Francijas tiesiskais regulējums

15 Civilprocesa kodeksa 1070. panta ceturtajā daļā ir noteikts:

"Vietējo piekritību nosaka pēc dzīvesvietas prasības celšanas brīdī vai, laulības šķiršanas lietās, sākotnējā prasības pieteikuma iesniegšanas brīdī."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

16 1979. gadā Hadadi un Meško, kuri abi ir Ungārijas pilsoņi, apprecējās Ungārijā. 1980. gadā viņi emigrēja uz Franciju, kur saskaņā ar iesniedzējtiesas lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu viņi dzīvo vēl joprojām. 1985. gadā viņi Francijā naturalizējās, kā rezultātā katram no viņiem ir gan Ungārijas, gan Francijas pilsonība.

17 2002. gada 23. februārī Hadadi *tribunal de Pest* iesniedza prasības pieteikumu par laulības šķiršanu.

18 2003. gada 19. februārī Meško *tribunal de grande instance de Meaux* [Mjo pirmās instances tiesā] (Francija) iesniedza prasību par laulības šķiršanu sakarā ar laulības pārkāpumu.

19 2004. gada 4. maijā, proti, pēc tam, kad Ungārijas Republika šī paša mēneša 1. datumā bija pievienojusies Eiropas Savienībai, laulība starp Hadadi un Meško ar *tribunal de Pest* spriedumu tika pasludināta par šķirtu. No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka šis spriedums bija galīgs.

20 Ar 2005. gada 8. novembra rīkojumu *tribunal de grande instance de Meaux* ģimenes lietu tiesnesis [*le juge aux affaires familiales*] atzina par nepieņemamu šajā tiesā celto Meško prasību par laulības šķiršanu.

21 2006. gada 12. oktobrī, proti, pēc tam, kad Meško par šo rīkojumu bija iesniegusi apelācijas sūdzību, *cour d'appel de Paris* [Parīzes apelācijas tiesa] (Francija) atzina, ka *tribunal de Pest* spriedums par laulības šķiršanu Francijā nevar tikt atzīts. Līdz ar to *cour d'appel de Paris* atzina par pieņemamu Meško celto prasību par laulības šķiršanu.

22 Hadadi iesniedza kasācijas sūdzību par *cour d'appel de Paris* spriedumu, pārmetot šai tiesai, ka tā izslēgusi Ungārijas tiesas jurisdikciju, pamatojoties tikai uz Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) apakšpunktu par laulāto pastāvīgo dzīvesvietu un nepārbaudot, vai šī jurisdikcija var izrietēt no laulāto Ungārijas pilsonības, kā ir paredzēts šī paša 1. punkta b) apakšpunktā.

23 Šādos apstākļos Kasācijas tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Regulas (EK) Nr. 2201/2003] 3. panta [1. punkta b) apakšpunkts] ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja laulātajiem ir gan tās valsts pilsonība, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu, gan citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonība, izšķiroša nozīme ir tās valsts pilsonībai, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu?

2) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir noliedzoša, vai tad šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja abiem laulātajiem ir vienu un to pašu dalībvalstu dubultpilsonība, noteicošā no abām esošajām pilsonībām ir tā, kas tikusi visbiežāk lietota?

3) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir noliedzoša, vai tad ir uzskatāms, ka šī tiesību norma sniedz laulātajiem papildu izvēles iespēju un tie var pēc savas izvēles vērsties vienas vai otras tās valsts, kuras pilsoņi viņi abi ir, tiesā?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

24 Strīds pamata tiesvedībā radās sakarā ar prasību par laulības šķiršanu, kuru 2003. gada 19. februārī Francijā cēla Meško. No lietas materiāliem izriet, ka, izvērtējot šīs prasības pieņemamību, galvenais jautājums bija par sprieduma par laulības šķiršanu, kuru 2004. gada 4. maijā pasludināja *tribunal de Pest*, atzīšanu. Saskaņā ar Regulas

Nr. 2201/2003 21. panta 4. punktu Francijas tiesas var lemt par šo jautājumu. Šajā kontekstā kasācijas tiesa ir uzdevusi jautājumus par minētās regulas 3. panta 1. punkta interpretāciju.

25 Jāatzīmē, ka saskaņā ar šīs regulas 72. pantu tā stājās spēkā 2004. gada 1. augustā un ir piemērojama no 2005. gada 1. marta.

26 Turklāt Regula Nr. 1347/2000 Ungārijā saskaņā ar Akta par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.), 2. pantu bija piemērojama, tikai sākot ar 2004. gada 1. maiju.

27 No minētā izriet, ka *tribunal de Pest* 2004. gada 4. maija spriedums par laulības šķiršanu tika pasludināts pēc Regulas Nr. 1347/2000 spēkā stāšanās Ungārijā, pamatojoties uz prasību, kas tika celta pirms šī spēkā stāšanās datuma. Turklāt ir jāatzīmē, ka šis spriedums tika taisīts pirms 2005. gada 1. marta, kas ir datums, no kura bija piemērojama Regula Nr. 2201/2003.

28 Šādos apstākļos, kā to apgalvo Francijas, Vācijas, Polijas un Slovākijas valdības, jautājums par minētā sprieduma atzīšanu ir jāizvērtē, piemērojot Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 4. punktu, jo tiesvedība tika uzsākta un šis spriedums tika taisīts šajā tiesību normā paredzētā termiņa ietvaros.

29 Līdz ar to atbilstoši šai tiesību normai minētais spriedums par laulības šķiršanu ir jāatzīst saskaņā ar Regulu Nr. 2201/2003, ja jurisdikcijas noteikumi, kas tika piemēroti, atbilst noteikumiem, kas paredzēti šīs regulas II nodaļā vai Regulā Nr. 1347/2000, vai

konvencijā, kas noslēgta starp izcelsmes dalībvalsti, šajā gadījumā Ungārijas Republiku, un dalībvalsti, kurā atzīšana vai izpilde tiek prasīta, šajā gadījumā Francijas Republiku, un bijusi spēkā tiesvedības sākšanas brīdī.

30 Noteikumi, ar kuriem *tribunal de Pest* pamatoja savu jurisdikciju, un to formulējums neizriet no lietas materiāliem. Tomēr ir jāuzskata, ka šis apstāklis neietekmēja pamata tiesvedību, ja Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta piemērošanas rezultātā tiktu noteikta Ungārijas tiesu jurisdikcija neatkarīgi no tā, kādus tieši jurisdikcijas noteikumus šīs tiesas piemēroja. Tādējādi šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mērķis būtībā ir noteikt, vai tādos apstākļos, kādi ir pamata tiesvedībā, Ungārijas tiesām saskaņā ar minēto tiesību normu būtu bijusi jurisdikcija izskatīt ar Hadadi un Meško laulības šķiršanu saistīto strīdu.

31 Visbeidzot, ir taisnība, kā Meško apgalvo savos Tiesai iesniegtajos rakstveida apsvērumos, ka viņa par tiesvedību *tribunal de Pest* uzzināja tikai sešus mēnešus pēc tam, kad to bija uzsācis Hadadi, ceļot prasību par laulības šķiršanu. Tomēr viņa neapgalvo, ka Hadadi nav veicis pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai par attiecīgo dokumentu paziņotu Meško, vai ka līdz ar to saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 16. pantu nevarēja uzskatīt, ka minētajā datumā tika iesniegta prasība Ungārijas tiesā. Tāpat arī no lietas materiāliem izriet, ka Meško bija klāt minētajā tiesā notiekošajā tiesvedībā. Turklāt, atbildot uz jautājumu, kuru Tiesa uzdeva tiesas sēdē, Ungārijas valdība norādīja, ka saskaņā ar valsts tiesībām paziņošanu atbildētājam par prasības pieteikumu, kad tas ir iesniegts tiesā, nodrošina šī tiesa. Šādos apstākļos ir jāpieņem, ka prasība tika pienācīgi iesniegta *tribunal de Pest* minētā 16. panta izpratnē.

Par pirmo jautājumu

32 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, kad laulātajiem ir gan tās dalībvalsts pilsonība, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu, gan citas dalībvalsts pilsonība, tad tās dalībvalsts pilsonībai, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu, ir dodama priekšroka attiecībā pret tās dalībvalsts, kuras pilsoņi ir laulātie, pilsonību.

33 Vispirms ir jāatgādina, ka tiesām, kurās ir iesniegta prasība tādā gadījumā, kāds ir pamata tiesvedībā un ko regulē Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 4. punktā paredzētie pārejas noteikumi par atzīšanu, ir jālemj par citas dalībvalsts tiesu jurisdikciju. Šādas situācijas atšķiras no situācijām, kuras daudz tiešāk regulē minētās regulas III nodaļas noteikumi par tiesas nolēmumu atzīšanu un izpildi un attiecībā uz kurām minētās regulas 24. pantā ir paredzēts aizliegums apstrīdēt izcelsmes tiesas piekritību.

34 No lietas materiāliem izriet, ka pamata tiesvedībā pārsūdzētajā spriedumā *cour d'appel de Paris* uzskatīja, ka *tribunal de Pest* jurisdikcija tiktāl, ciktāl tās pamats bija Hadadi Ungārijas pilsonība, pamats, kāds nav atzīts Francijas tiesību normās par starptautisko jurisdikciju, "patiesībā [bija] nepārliecinoši pamatota", savukārt ģimenes dzīvesvietas, proti, Francijas, tiesas jurisdikcija bija salīdzinoši "ļoti labi pamatota".

35 Eiropas Kopienu Komisija uzskata, ka pirmais prejudiciālais jautājums esot uzdots tāpēc, ka, ja pastāv konflikts starp Francijas un citas valsts pilsonību, Francijas tiesa, kurā ir celta prasība, "visbiežāk prioritāti piešķirs tās valsts pilsonībai, kurā atrodas kompetentā tiesa".

36 Šādu uzskatu apstiprina arguments, kuru Tiesā iesniedzis atbildētājs pamata tiesvedībā, kurš apgalvo, ka Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkts neietver īpašus noteikumus attiecībā uz dubulto pilsonību, kas nozīmē, ka katra dalībvalsts šādā gadījumā piemēro savas tiesību normas attiecībā uz pilsonību. No Francijas doktrīnas un judikatūras izriet, ka, ja pilsonību konflikta gadījumā viena no pilsonībām ir tās dalībvalsts pilsonība, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu, tad priekšroka tiks dota šīs pēdējās dalībvalsts pilsonībai.

37 Šādos apstākļos ir jāapsver jautājums par to, vai situācijā, kad, kā apgalvo Meško, Regulā Nr. 2201/2003 nav paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz gadījumu, kad ir kopīgas dubultās pilsonības, šīs regulas 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē atšķirīgi gadījumā, kad abiem laulātajiem ir kopīgas divas dalībvalstu pilsonības, un gadījumā, kad tiem ir kopīga tikai viena pilsonība.

38 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru gan no Kopienu tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa izriet prasība, ka Kopienu tiesību norma, kurā tās satura un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Kopienā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā normas kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi (attiecībā uz Regulu Nr. 2201/2003 skat. 2009. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-523/07 *A*, Krājums, I-2805. lpp., 34. punkts).

39 Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punktā nav skaidras norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu "pilsonības" kritērija precīzu piemērojamību.

40 Turklāt nešķiet, ka Regulā Nr. 2201/2003 vismaz formāli būtu nošķirtas situācijas, kad personai ir viena vai vairākas pilsonības.

41 Tāpēc gadījumā, kad ir kopīga dubultā pilsonība, tiesa, kurā ir celta prasība, nevar neņemt vērā faktu, ka attiecīgajām personām ir arī citas dalībvalsts pilsonība, izturoties pret tām tā, it kā šīm personām būtu tikai tās dalībvalsts pilsonība, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu. Tādējādi saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 4. punktā paredzētajiem pārejas noteikumiem par atzīšanu šīm personām būtu aizliegts atsaukties uz šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu tās dalībvalsts tiesā, kas izskata lietu, lai noteiktu citas dalībvalsts jurisdikciju, kaut arī tām ir pēdējās minētās dalībvalsts pilsonība.

42 Turpretim saskaņā ar minētā 64. panta 4. punktu gadījumā, kad laulātajiem ir gan tās dalībvalsts pilsonība, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu, gan vienas un tās pašas citas dalībvalsts pilsonība, minētajai tiesai ir jāņem vērā fakts, ka šīs citas dalībvalsts tiesām, pamatojoties uz to, ka attiecīgajām personām ir šīs pēdējās dalībvalsts pilsonība, varētu būt jurisdikcija izskatīt lietu saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

43 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka gadījumā, kad dalībvalsts tiesai saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 64. panta 4. punktu ir jāpārbauda, vai tās dalībvalsts tiesai, kas pieņēmusi nolēmumu, būtu bijusi jurisdikcija saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šī minētā tiesību norma aizliedz tās dalībvalsts tiesai, kas izskata lietu, uzskatīt laulātos, kuriem ir gan šīs pēdējās minētās valsts, gan arī dalībvalsts, kurā ticis pieņemts nolēmums, pilsonība, tikai par tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tiek izskatīta lieta. Tieši pretēji, šai tiesai ir jāņem vērā fakts, ka laulātajiem ir arī tās dalībvalsts pilsonība, kurā ticis pieņemts nolēmums, un ka līdz ar to šīs pēdējās dalībvalsts tiesām varētu būt bijusi jurisdikcija izskatīt lietu.

Par otro un trešo jautājumu

44 Ar otro un trešo jautājumu, kas ir izskatāmi kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai noteiktu tiesu, kurai ir jurisdikcija izskatīt lietu par tādu personu laulības šķiršanu, kurām ir kopīga dubultā pilsonība, ir jāņem vērā tikai tās dalībvalsts pilsonība, ar kuru šīm personām ir visciešākās saites, proti, "biežāk lietotā" pilsonība, kas nozīmē, ka jurisdikcija, pamatojoties uz pilsonību, ir tikai šīs valsts tiesām (otrais jautājums), vai arī tieši pretēji, ir jāņem vērā abas pilsonības, kas nozīmē, ka jurisdikcija, pamatojoties uz pilsonību, var būt abu dalībvalstu tiesām, ļaujot attiecīgajām personām izvēlēties dalībvalsts tiesu, kurā celt prasību (trešais jautājums).

45 Meško un Polijas valdība apgalvo, ka gadījumā, kad laulātajiem ir kopīga dubultā pilsonība, ir jāpiemēro kritērijs par biežāk lietoto pilsonību. Šajā sakarā Meško, pamatojoties uz vairākiem elementiem, it īpaši uz faktu, ka viņa pati un Hadadi dzīvo Francijā kopš 1980. gada, uzskata, ka pamata lietā biežāk lietotā ir Francijas pilsonība. Viņa uzsver, ka, piešķirot abām pilsonībām vienādu nozīmi, sāktos "steiga celt prasību tiesā", veicinot ļaunprātīgu rīcību, kad viens no laulātajiem steigtos celt prasību vienas dalībvalsts tiesās, lai novērstu, ka otrs laulātais ceļ prasību citas dalībvalsts tiesās. Polijas valdība uzskata, ka lietas dalībniekiem nevar ļaut izvēlēties tiesu, kurā celt prasību, jo šāds risinājums piešķirtu pārmērīgas privilēģijas personām, kurām ir kopīga dubultā pilsonība, un ļautu tām izvēlēties *de facto* kompetento tiesu, kaut gan Regula Nr. 2201/2003 nedod šādas izvēles tiesības citām personām. Turklāt saskaņā ar šīs valdības teikto tās dalībvalsts tiesu jurisdikcijas atzīšana, kurā laulātie dzīvo visilgāk, mazinātu tiesas nolēmumu efektivitāti un taisnīgumu un veicinātu noteiktu ļaunprātīgu rīcību, kā, piemēram, "forum shopping".

46 Turpretim Hadadi, Francijas, Čehijas, Vācijas, Ungārijas, Slovākijas un Somijas valdības, kā arī Komisija uzskata, ka kopīgas dubultās pilsonības gadījumā katram no

laulātajiem ir tiesības saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu celt prasību par laulības šķiršanu vienā no to divu dalībvalstu tiesām, kuras pilsonība ir šim laulātajam un tā dzīvesbiedram.

47 Šajā sakarā uzreiz ir jāatzīmē, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 pirmo apsvērumu šīs regulas mērķis ir izveidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kurā tiek nodrošināta personu brīva pārvietošanās. Šajā sakarā minētās regulas II un III nodaļā cita starpā ir paredzēti noteikumi, kas regulē jurisdikciju, kā arī nolēmumu laulības šķiršanas lietās atzīšanu un izpildi.

48 Šajā sakarā Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā ir paredzēti vairāki jurisdikcijas pamati, kuru vidū nepastāv hierarhija. Visi minētā 3. panta 1. punktā paredzētie objektīvie kritēriji ir alternatīvi. Ņemot vērā šīs regulas mērķi garantēt tiesisko drošību, tās 6. pantā būtībā ir paredzēts, ka šīs regulas 3.–5. pantā norādītajiem jurisdikcijas pamatiem ir ekskluzīvs raksturs.

49 No minētā izriet, ka ar Regulu Nr. 2201/2003 izveidotās jurisdikcijas noteikšanas kārtības laulības šķiršanas lietās mērķis nav izslēgt vairākas jurisdikcijas. Tieši pretēji, ir skaidri paredzēta vairāku jurisdikciju līdzāspastāvēšana bez hierarhijas to vidū.

50 Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka, kaut arī minētās regulas 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā uzskaitītie kritēriji dažādā ziņā ir balstīti uz laulāto parasto dzīvesvietu, šī paša punkta b) apakšpunktā minētais kritērijs ir saistīts ar to, "kuras valsts piederība ir abiem laulātajiem, vai, Apvienotās Karalistes un Īrijas gadījumā, kurā ir abu laulāto "domicils"". Tādējādi, izņemot attiecībā uz divām pēdējām minētajām dalībvalstīm, citu dalībvalstu, kuru pilsonība ir laulātajiem, tiesām ir jurisdikcija izskatīt prasības par laulības šķiršanu.

51 Tomēr nekas minētā 3. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējumā neliek domāt, ka, piemērojot šo tiesību normu, var tikt ņemta vērā tikai "biežāk lietotā" pilsonība. Šī tiesību norma, paredzot pilsonību kā jurisdikcijas noteikšanas kritēriju, par prioritāru nosaka saikni, kas ir nepārprotama un viegli piemērojama. Tajā nav paredzēts neviens tāds kritērijs saistībā ar pilsonību kā, piemēram, pilsonības lietošanas biežums.

52 Turklāt pamatojums interpretācijai, saskaņā ar kuru, piemērojot Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punktu, ir jāņem vērā tikai "biežāk lietotā" pilsonība, nav atrodams ne šīs tiesību normas mērķos, ne kontekstā, kurā tā ietilpst.

53 No vienas puses, šāda interpretācija ierobežotu attiecīgo personu tiesības izvēlēties kompetento tiesu, it īpaši gadījumā, kad tās izmantotu tiesības uz personu brīvu pārvietošanos.

54 Tā kā parastā dzīvesvieta ir būtisks apsvērums, lai noteiktu biežāk lietoto pilsonību, Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā paredzētie jurisdikcijas pamati bieži sakristu. Praksē gadījumā, kad personām ir dubulta pilsonība, tas nozīmētu minētā 1. punkta noteikumos uzskaitīto jurisdikcijas pamatu sarindošanu pēc prioritātes, kas neizriet no šī punkta formulējuma. Turpretim laulātais pāris, kuriem ir tikai vienas dalībvalsts pilsonība, vienmēr varētu vērsties dalībvalsts tiesā, pat ja viņu parastā dzīvesvieta jau ilgu laiku būtu ārpus šīs valsts un reālā saikne ar šo valsti būtu ļoti maza.

55 Otrkārt, sakarā ar jēdziena "biežāk lietotā pilsonība" neprecīzo raksturu būtu jāņem vērā visi faktiskie apstākļi, kas ne vienmēr ļautu rast skaidru risinājumu. No minētā izriet, ka nepieciešamība pārbaudīt saiknes starp laulātajiem un viņu attiecīgajām

pilsonībām sarežģītu pārbaudi par kompetento tiesu un tādējādi būtu pretrunā mērķim atvieglot Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanu, izmantojot vienkāršu un nepārprotamu saiknes kritēriju.

56 Taisnība, ka saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu personu ar vairākām pilsonībām gadījumā kā piekritīgās tiesas varētu būt vairāku dalībvalstu tiesas. Tomēr, kā uzsvēra Komisija, kā arī Francijas, Ungārijas un Slovākijas valdības, gadījumā, kad, piemērojot minēto tiesību normu, prasība tiktu celta vairāku dalībvalstu tiesās, jurisdikcijas konfliktu varētu atrisināt šīs pašas regulas 19. panta 1. punkta piemērošana.

57 Visbeidzot, ir jāatzīst, ka Regula Nr. 2201/2003 tiktāl, ciktāl tajā ir regulēta tikai jurisdikcija, bet nav paredzētas kolīziju normas, šķiet, pavisam noteikti var veicināt, kā apgalvo Meško, laulāto steidzīgu vēršanos vienā no kompetentajām tiesām, lai nodrošinātu materiālajās tiesību normās laulības šķiršanas jomā, kas ir piemērojamas saskaņā ar starptautiskajām privāttiesībām par kompetento tiesu, paredzēto priekšrocību izmantošanu. Tomēr pretēji Meško apgalvotajam šāds apstāklis vien nevar nozīmēt, ka vēršanās kompetentajā tiesā saskaņā ar minētās regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir ļaunprātīga. No šī sprieduma 49.–52. punkta izriet, ka vēršanās tās dalībvalsts tiesās, kuras pilsonība ir abiem laulātajiem, pat ja nav nekādas citas saiknes ar šo valsti, nav pretrunā minētās tiesību normas mērķiem.

58 Šādos apstākļos uz uzdoto otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka gadījumā, kad abiem laulātajiem ir divu vienu un to pašu dalībvalstu pilsonība, Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts nepieļauj, ka tiek izslēgta tiesu jurisdikcija vienā no šīm dalībvalstīm, pamatojoties uz to, ka prasītājam nav citas saiknes ar šo valsti. Tieši pretēji — saskaņā ar minēto tiesību normu to dalībvalstu tiesām, kuru pilsonība ir laulātajiem, ir jurisdikcija un laulātie var izvēlēties, kuras dalībvalsts tiesā celt prasību.

Par tiesāšanās izdevumiem

59 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) gadījumā, kad dalībvalsts tiesai saskaņā ar Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 64. panta 4. punktu ir jāpārbauda, vai tās dalībvalsts tiesai, kas pieņēmusi nolēmumu, būtu bijusi jurisdikcija saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktu, šī minētā tiesību norma aizliedz tās dalībvalsts tiesai, kas izskata lietu, uzskatīt laulātos, kuriem ir gan šīs pēdējās valsts, gan arī dalībvalsts, kurā ticis pieņemts nolēmums, pilsonība, tikai par tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tiek izskatīta lieta. Tieši pretēji, šai tiesai ir jāņem vērā fakts, ka laulātajiem ir arī tās dalībvalsts pilsonība, kurā ticis pieņemts nolēmums, un ka līdz ar to šīs pēdējās dalībvalsts tiesām varētu būt bijusi jurisdikcija izskatīt lietu;

2) gadījumā, kad abiem laulātajiem ir divu vienu un to pašu dalībvalstu pilsonība, Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts nepieļauj, ka tiek izslēgta tiesu jurisdikcija vienā no šīm dalībvalstīm, pamatojoties uz to, ka

prasītājam nav citas saiknes ar šo valsti. Tieši pretēji — saskaņā ar minēto tiesību normu to dalībvalstu tiesām, kuru pilsonība ir laulātajiem, ir jurisdikcija un laulātie var izvēlēties, kuras dalībvalsts tiesā celt prasību.

[Paraksti]